Europos Komisijos nariui Virginijui Sinkevičiui 2022-11-21

Kopija
Lietuvos Respublikos aplinkos ministrui Simonui Gentvilui

DĖL PAKUOČIŲ IR PAKUOČIŲ ATLIEKŲ DIREKTYVOS PERŽIŪROS

Lietuvos verslo konfederacija, Lietuvos aludarių gildija, asociacija „Lietuvos gėrimai“, Lietuvos alkoholinių gėrimų gamintojų ir importuotojų asociacija ir Lietuvos natūralaus mineralinio vandens gamintojų asociacija (toliau – verslo asociacijos), **kreipiasi į Europos Komisijos narį Virginijų Sinkevičių ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministrą Simoną Gentvilą dėl būsimo Europos Komisijos pasiūlymo dėl Europos Sąjungos pakuočių ir pakuočių atliekų direktyvos peržiūros bei privalomų gėrimų plastiko pakuočių pakartotinio panaudojimo tikslų**.

Pažymėtina, kad Lietuvoje veikiantis gėrimų sektorius turi ilgametę patirtį bei skatina, kad būtų užtikrintas gėrimų industrijos pakuočių perdirbimas. Lietuvos verslo įmonės ne tik kalba apie šio klausimo svarbą, tačiau ir reikšmingai investavo į pakuočių surinkimo ir perdirbimo sistemą, kuri pasiekia itin aukštus surinkimo bei perdirbimo rodiklius. Retas Europos Sąjungos maisto ir gėrimų sektorius šiuo metu gali džiaugtis tokia žymia pažanga žiedinėje Europos ekonomikoje.

Vis dėlto, nepaisant šių pastangų pasiekti visišką pakuočių žiediškumą, Europos Komisija svarsto gėrimų sektoriui nustatyti itin aukštus pakartotinio pakuočių naudojimo tikslus (20 proc. iki 2030 m. ir 75 proc. iki 2040 m.), kurie būtų nustatyti atskiriems gamintojams/importuotojams bei paveiktų daugelį susijusių verslo sektorių, įskaitant ir prekybininkus. Nors Lietuvos verslai iš esmės pritaria racionaliai ir logiškai daugkartinio naudojimo gėrimų pakuočių sistemų plėtrai Europoje, esame susirūpinę, kad šiuo metu svarstomi pernelyg ambicingi tikslai, kurie, jei būtų priimti, itin pakenktų visam gėrimų sektoriui bei daugeliui kitų su šiuo sektoriumi glaudžiai susijusių įmonių bei nepasiektų norimo rezultato.

Lietuvoje veikiančiam verslui kelia nerimą, kad keliami aukšti su pakartotinio gėrimų plastiko pakuočių panaudojimu susiję tikslai nėra paremti išsamiais ir pagrįstais aplinkosauginiais vertinimais bei neįvertina neigiamo poveikio, kurį šie tikslai gali turėti daugeliui susijusių sektorių, ypač šioje srityje veikiančioms MVĮ. Šios aplinkybės yra dar svarbesnės atsižvelgus, kad per kelis pastaruosius metų verslas išgyveno ilgalaikius Covid-19 krizės, karo Ukrainoje ir energetinių išteklių krizės padarinius, lėmusius tiek verslo pajamų mažėjimą, tiek ir išlaidų didėjimą visoje Europoje.

Manome, kad pakuočių ir pakuočių atliekų mažinimas, perdirbimas ir pakartotinis naudojimas yra trys pagrindiniai ramsčiai siekiant visiško plastiko pakuočių žiediškumo. Tačiau nustačius pernelyg aukštus pakartotinio naudojimo tikslus kai kurioms gėrimų kategorijoms, būtų siunčiamas šiandieninės tvarumo politikos neatitinkantis signalas. Tai iš tiesų keltų pavojų sunaikinti sėkmingai veikiančią Europos perdirbimo pramonę ir įvairias žiedinių

pakuočių rūšis tuo metu, kai jos atlieka labai svarbų vaidmenį Europoje žengiant link žiedinės ekonomikos ir reikšmingai mažinant CO2 pėdsaką.

Šiame sektoriuje veikiančios įmonės mano, kad pakartotinis gėrimų pakuočių naudojimas turėtų būti ES pakuočių atliekų mažinimo ir perdirbimo strategijos dalis, papildanti jau egzistuojančias ir būsimas pastangas mažinti ir perdirbti pakuotes ir pakuočių atliekas. Atitinkamai, bet kokie, ypač tokie ambicingi, pakartotinio pakuočių panaudojimo tikslai turėtų būti priimami tik tinkamai įvertinus su tokiais susijusį poveikį aplinkai ir ekonomikai. Todėl, **svarstant būsimą reguliavimą, prašome atsižvelgti į šiuos, su privalomu gėrimų plastiko pakuočių pakartotiniu panaudojimu susijusius argumentus ir rizikas**:

I. Pasiūlymas dėl pakartotinio panaudojimo griauna egzistuojančią perdirbimo sistemą

Pasiūlymai, susiję su neproporcingai aukštais pakartotinio pakuočių panaudojimo tikslais, kelia pagrįstų abejonių dėl nuoseklumu ir neprieštaravimo su dabar ES egzistuojančiomis perdirbimo strategijomis ir tikslais. Natūralu, kad sektoriuje veikiančioms įmonėms kyla klausimas, kodėl įmonės turėjo ir turėtų ateityje investuoti į efektyvų pakuočių ir pakuočių atliekų surinkimą ir perdirbimą, jei dabar verslas bus įpareigojamas beveik visiškai pereiti prie pakartotinio pakuočių panaudojimo.

Pažymėtina, kad ES vienkartinio plastiko (SUP) direktyva nustatė tikslus bei strategiją, kurios esmę sudaro perdirbimo skatinimas, vienkartinio plastiko pakuočių surinkimas ir pakuočių bei pakuočių atliekų panaudojimas perdirbtose gėrimų pakuotėse. **Sekdamas šiomis gairėmis tiek Europos, tiek ir Lietuvos verslas reikšmingai investavo į šią sritį, siekdamas, kad iki 2030 metų gėrimų pakuotės taptų pilnai žiediškos, t. y., būtų 100 proc. perdirbamos, efektyviai surenkamos, o perdirbtas plastikas apimtų kuo didesnę naujų pakuočių sudėtinę dalį.**

Nėra abejonės, kad dėl pernelyg aukšti pakartotinio panaudojimo tikslai yra nesuderinami su dabar egzistuojančia pakuočių surinkimo ir perdirbimo sistema ir su ja susijusiomis verslo investicijomis. **Paraleliai veikiančios dvi sistemos užkraus dvigubą naštą verslui ir didžiules investicijas, nors abiejų pakuočių perdirbimo ir pakartotinio panaudojimo keliami tikslai tarpusavyje konkuruoja ir trukdo pasiekti šiuos tikslus**. Todėl galima prognozuoti, kad dėl radikalaus perėjimo prie naujos sistemos, susijusios išimtinai su pakartotiniu panaudojimu, visos ligšiolinės ir dabar įgyvendinamos verslo investicijos į pakuočių perdirbimą praras prasmę.

II. Išaugs plastiko poreikis, į rinką plastiko bus išleidžiama žymiai daugiau

Siūlomi pokyčiai būtų kontrproduktyvūs, nes iš tiesų žymiai padidintų plastiko naudojimą visoje Europoje. Pakartotinio plastiko pakuotės sunaudoja dvigubai daugiau plastiko. Dėl sudėtingos su pakartotinio plastiko butelių panaudojimu susijusios logistikos, užpildant tuos pačius butelius, į rinką turėtų būti pateikiama žymiai daugiau plastiko butelių, nes vartojimo poreikis Europos Sąjungos rinkoje išliks toks pats. Pažymėtina, kad visos pakuotės turės būti pakeistos naujai sukurtomis, pakuotės (plastiko buteliai) bus žymiai storesnių sienelių, todėl į rinką turės būti išleista žymiai daugiau plastiko, rinkoje atsiras plastiko trūkumas.

III. Didžiulis ekonominis poveikis gėrimų gamintojams ir visiems susijusiems sektoriams

Pažymėtina, kad **perėjimas nuo vienkartinio plastiko butelių ir perdirbimo sistemos į pakartotinio pakuočių panaudojimo sistemą pareikalaus didžiulių investicijų į gamybos, saugojimo, grąžinimo logistikos ir kt. sistemas bei turės itin reikšmingas pasekmes visiems**

susijusiems verslams. Pavyzdžiui, depozito sistemos ir aparatai turės būti pakeisti naujais, plastiko pakuočių nebebus galima suspausti, jos turės būti renkamos nepažeistos, taigi prekybininkai, depozito sistemų operatoriai patirs kur kas didesnius kaštus, nes turės kaupti plastiko pakuotes. Pastebėtina, kad paraleliai turėtų veikti dvi depozito sistemos – viena surenkanti pakartotinai panaudojamus butelius, kita – identiška dabar veikiančiai. Prognozuotina, kad depozito sistemų operatorių ir perdirbėjų pajamos kris, o visų veikiančių verslų išlaidos augs.

Atitinkamai, bus suduotas reikšmingas smūgis egzistuojančiai gėrimų industrijai, pakuočių tiekimo grandinei ir sėkmingai funkcionuojančiai pakuočių perdirbimo industrijai, kas lems, jog bus prarasta daug darbo vietų. Remiantis, skėtinių Europos verslo asociacijų duomenis, 95 proc. gėrimų gamybos industrijos Europoje sudaro MVĮ, o gėrimų sektoriuje veikia arti 0,5 mln. darbuotojų. Europos gaiviųjų gėrimų asociacijos UNESDA užsakytame „PricewaterhouseCoopers“ tyrime[1] buvo apskaičiuota, kad norint pasiekti bent 20 proc. pakartotinai panaudojamų plastiko pakuočių (butelių) rodiklį iki 2030 metų Europos industrija turės investuoti 19 mlrd. Eur.

IV. Būtinas su pokyčiais susijęs ekonominio ir aplinkosauginio poveikio vertinimas

Nėra abejonės, kad, siekiant nustatyti tokius ambicingus pakartotinio pakuočių panaudojimo tikslus, būtina atlikti su pokyčiais susijusio ekonominio ir aplinkosauginio poveikio vertinimus. Pažymėtina, kad pakartotinis pakuočių panaudojimas turėtų didžiules implikacijas gamybos ir logistikos procesams, šiame etape nėra duomenų, kurie vienareikšmiškai patvirtintų, kad perėjimas prie pakartotinio pakuočių panaudojimo prisidėtų prie aplinkosauginių tikslų ir CO2 pėdsako mažinimo, todėl būtina atsižvelgti į visas susijusias aplinkybes. Manytina, kad nuosaikus ir nuoseklus perėjimas prie pakartotinio pakuočių panaudojimo sistemos turėtų būti įgyvendinamas tik tuo atveju, jei bus užtikrinta vienareikšmiška nauda aplinkai.

Atskirai paminėtina, su pakartotiniu plastiko pakuočių panaudojimu susiję tikslai yra keliami ne bendroje rinkoje veikiančiam gamintojui, bet kiekvienam gamintojui ir kiekvienai rinkai atskirai. Tai reiškia, kad šie tikslai turėtų būti įgyvendinti ne bendrai ES mastu, bet kiekvieno gamintojo/ distributoriaus kiekvienoje valstybėje narėje. Šio principo laikymasis neabejotinai turėtų ekonomines ir aplinkosaugines implikacijas. **Svarstytina, kad pakartotinio plastiko panaudojimo tikslai siejami su principu, kad keliamas pakartotinio panaudojimo tikslas turi būti išlaikytas kiekvienoje bendros ES rinkos valstybės narės rinkoje yra neproporcingas ir neracionalus reguliavimas, iš esmės didinantis ne tik verslo išlaidas bet ir CO2 pėdsaką, siekiant tai užtikrinti, nei neatitinka vieningos ES rinkos svarbiausių veikimo principų.**

V. Sėkmingas perėjimas taip pat priklauso nuo vartotojų reakcijos ir įpročių keitimo

Atkreiptinas dėmesys, kad **sėkmingas perėjimas prie pakartotinio pakuočių panaudojimo priklauso ir nuo veiksnių, kurie yra menkai kontroliuojami pasikeitusio Europos Sąjungos reguliavimo ar verslo valios, pavyzdžiui, nuo to, kaip visos Europos vartotojai priims šiuos pokyčius.** Nėra abejonės, kad, siekiant tokio radikalaus plastiko pakuočių panaudojimo koncepcijos pokyčio, būtų reikalingi plati ir ilgo laikotarpio švietimo kampanija, skatinanti vartotojus priimti siūlomus pokyčius. Kyla rizika, kad vartotojams šių pokyčių nepriėmus imliai, dėl ypač aukštų pakartotinio pakuočių panaudojimo tikslų gali kilti maisto ir gėrimų švaistymo problema. Atsižvelgus į tai, **kyla pagrįstų klausimų, dėl tokių žymių pokyčių masto ir įgyvendinimo spartos pagrįstumo.**

[1] https://www.unesda.eu/wp-content/uploads/2022/10/PwC-Economic-study-of-returnable-refillables-PET_2022.pdf

Lietuvos verslo asociacijos palaiko Europos Sąjungoje veikiančių verslo asociacijų vertinimą dėl pernelyg aukštų pakartotinio plastiko pakuočių panaudojimų tikslų, kurie remiasi šiais pagrindiniais principais:

1) Pakartotinis pakuočių panaudojimas turėtų būti papildanti bendros strategijos mažinant pakuotes ir pakuočių atliekas dalis, o ne vienintelis sprendimas. **Pakartotinis pakuočių panaudojimas turėtų papildyti pastangas mažinti ir perdirbti pakuočių atliekas** siekiant pagrindinio tikslo – perėjimo prie žiedinės ekonomikos pakuočių srityje;
2) Gėrimų industrija siekia didinti pakartotinai panaudojimų pakuočių patiekimą rinkoms, bet pasisako už palankią teisėkūrinę aplinką, kuri leidžia **pakartotinai panaudojamas pakuotes integruoti ir priderinti prie dabartinių industrijos pastangų ir investicijų į pakuočių perdirbimą siekiant didžiausios naudos aplinkos apsaugai**;
3) **Reikalinga realistiškesnė ir paprasčiau įgyvendinama pakartotinio pakuočių panaudojimo integracija** į bendrą pakuočių ir pakuočių atliekų mažinimo ir perdirbimo strategiją;
4) Dėl anksčiau išsakytų priežasčių Lietuvos gėrimų industrijai prisitaikyti ir įgyvendinti pakartotinio pakuočių panaudojimo tikslus **reikalingas žymiai ilgesnis pereinamasis laikotarpis.**

Prašome įvertinti rašte pristatomus argumentus ir Lietuvos verslo lūkesčius bei atsižvelgti į tai svarstant pasiūlymus, susijusius su Europos Komisijos pasiūlymu dėl ES pakuočių ir pakuočių atliekų direktyvos peržiūros ir privalomų gėrimų plastiko pakuočių pakartotinio panaudojimo tikslais. Dėl anksčiau pristatytų rizikų, **siūlytina peržiūrėti ypač ambicingus pakartotinio pakuočių panaudojimo tikslus ir susijusius pereinamuosius laikotarpius.**

Lietuvos verslo asociacijų atstovai, tiesiogiai veikiantys gėrimų bei pakuočių ir pakuočių atliekų surinkimo ir perdirbimo industrijose, yra **pasiruošę aktyviai įsitraukti į būsimą su pakuočių ir pakuočių atliekų direktyvos peržiūra susijusį derinimo procesą**. Verslo asociacijų vardu prašome pratęsti dialogą šiuo klausimu ir suteikti galimybę plačiau aptarti šį klausimą bendrame susitikime. Esame pasirengę atsakyti į visus kylančius klausimus.

Pagarbiai

Lietuvos verslo konfederacijos generalinė direktorė	Ineta Rizgelė
LIETUVOS ALUDARIŲ GILDIJOS prezidentas	Saulius Galadauskas
Asociacijos „Lietuvos gėrimai“ direktorė	Gintė Levišauskaitė
Lietuvos alkoholinių gėrimų gamintojų ir importuotojų asociacijos direktorius	Mantas Zakarka
Lietuvos natūralaus mineralinio vandens gamintojų asociacijos direktorius	Tomas Čepononis

Originalas nebus siunčiamas. Akvilė Razumienė, el.p.: akvile@lvk.lt, tel. +370 601 51897

Kvalifikuotas elektroninis parašas
TOMAS ČEPONONIS
2022-11-21 20:43:09 GMT+2
Paskirtis: Parašas
Powered by Dokobit

Kvalifikuotas elektroninis parašas
GINTĖ LEVIŠAUSKAITĖ
2022-11-21 17:21:22 GMT+2
Paskirtis: Parašas
Powered by Dokobit

Kvalifikuotas elektroninis parašas
INETA RIZGELĖ
2022-11-21 17:24:07 GMT+2
Paskirtis: Parašas
Powered by Dokobit

Kvalifikuotas elektroninis parašas
SAULIUS GALADAUSKAS
2022-11-21 17:47:37 GMT+2
Paskirtis: Parašas
Powered by Dokobit

Kvalifikuotas elektroninis parašas
MANTAS ZAKARKA
2022-11-21 18:19:21 GMT+2
Paskirtis: Parašas
Powered by Dokobit